

SPECIFICUL TAPISERIEI VOLUMETRICE ÎN ARTA CONTEMPORANĂ

Daniela ROȘCA-CEBAN, Maistru, lector asistent

Summary

Currently tapestry is one of the most important spheres of artistic culture, framed in the context of productive , functional , spiritual and utility as part of the decorative arts. Based on the analysis of evolutionary stages of tapestry art , we conclude that modern gobelin searches are characteristic forms of innovation, with traditional philosophy , such compositions are based on tradition, which facilitated the phenomena of metamorphosis . Besides using various techniques , materials and necessary to tapestry , author's conception is materialized through the organization and layout of the tapestry volumetric space which targeted classical principles include applying a wide range of plastic and artistic means.

Actualmente, tapiseria constituie una dintre cele mai importante sfere ale culturii artistice fiind încadrată în contextul productiv, funcțional, spiritual și utilitar ca parte componentă a artelor decorative. Din acest punct de vedere, condiția principală a însușirii tipurilor bidimensional și tridimensional, volumetric și spațial volumetric, constă în studierea mijloacelor principale de manifestare plastică. Materiale plastice și artistice ce definesc realizarea compoziției decorative au un aport definitoriu în crearea compoziției plane. În această direcție artistică este prezentată creația lui Vasile Grama, specific fiindu-i realizarea tapiseriei camerale ilustrând concepția naturii metamorfozate, realizată în materialul abstracționismului liric („Ora stelei”-1990; „Cântecul lumii”, „Poveste”, „Tăcerea pădurii”, 1994 și altele). Prin intermediul mijloacelor artistice, ca echilibrul, armonizarea și proporționarea, se organizează proporțional în compoziție și procedeele, precum ritmul, simetria, dinamica, secțiunea de aur și altele, specifice pentru vizualizarea metodelor diverse de transformare plastică a formelor care sunt redată printr-un deosebit lirism al abstractizării prin cromatica cu sensibilitate și gust estetic ce conferă tapiseriei o splendidă expresivitate prin transpunerea abstractă și scopul creării iluziei fenomenului natural [1, p.25].

În compoziție, cu executarea în haute-lisse și cu noi tehnici și modalități de construire a formelor utilizate, atât motive plastic figurative, mai rar motive pur abstracte definitori creației Maria Saca Racilă, care se remarcă prin deosebitul nivel structural al expresiei, este sugerată o tematică foarte actuală. În creația artistei imaginea construiește un apel la protecția naturii unde des prevalează motive florale și antropomorfe concrete redată prin linii calde și stil propriu al stilizării și geometrizării, unde sunt vizibile folosirea mijloacelor de transpunere și activizare plastic, formelor [2, p.124-136]. Mutațiile considerabile care s-au produs în domeniul tapiseriei în ultimele decenii, evoluția ei spectaculoasă, pun în discuție însuși termenul prin care a fost denumită secole întregi. Dar, pentru a redefini și preciza concepția, trăsăturile caracteristice și destinația tapiseriei în prezent e necesar să supunem analizei noțiunile utilizate pentru denumirea acestui domeniu străvechi.

Studiind geneza și evoluția tapiseriei din cele mai vechi timpuri și până în prezent, pe lângă noțiunea de tapiserie mai întâlnim o serie de termeni ca „arrasi”, „șpalera”, „gobelin” ce desemnează acest fenomen artistic în diferite perioade și spații geografice. Tapiseria, ca activitate artistică, își trage rădăcinile încă din antichitate. În Europa ea se răspândește în secolele XII-XIII, evul mediu fiind considerat epoca de aur a tapiseriei. În secolul al XV-lea, în Arras (Franța) producția tapiseriilor crește atât de vertiginos, încât orașul îi oferă numele Ies Arrasi care desemnează, în mod curent, până în secolele XVII-XVIII orice fel de tapiserie. În Italia arrazzo este termenul general acceptat pentru denumirea acestui domeniu. Alt termen, șpalera (în germană spalier, din italiană spalliera) s-a utilizat, mai ales în Rusia, pentru desemnarea producției naționale de acest fel. În literatura rusă termenul șpalera se referă mai cu seamă la operele de tapiserie clasică din epocile precedente.

Cel mai răspândit termen folosit în Europa pentru denumirea acestui domeniu artistic este „tapiserie” (în Franța *tapisserie*, Anglia *tapestry* etc.) și are originea în franceză tapis „covor”. [3, p.75]

În literatura științifică, în publicațiile de specialitate editate în fosta Uniune Sovietică și, deseori, în Republica Moldova, se utilizează termenul goblen. Este necesar să remarcăm că acest termen este folosit

destul de convențional. Așa cum precizează dicționarul Le Robert, Gobelin, în sens direct, denumește manufactura de tapiserie fondată în secolul al XVII-lea la Paris, în casa celebrei familii de vopsitori Gobelins. Subiectul goblenului din prima jumătate a secolului XX avea la bază alegoria și simbolul, esența macro - și microuniversului, în centrul căruia întotdeauna se afla omul care face legătură cu natura. În a doua jumătate a secolului XX demarează perioada decorativismului. Atunci apar goblenuri care sunt create pe bază de compoziții decorative. Reieșind din analiza etapelor evolutive ale artei tapiseriei, putem concluziona că goblenului contemporan îi sunt caracteristice căutările unor forme inovatoare cu filosofia tradiționalului, astfel compozițiile se fac pe baza tradițiilor, fenomenelor care au facilitat dezvoltarea lui metamorfozată și complexă. Artiștii profesioniști caută noi căi de sinteză a artei populare cu arta decorativă cultă. Promotoare a acestei orientări a fost Uvarova Ala, creația căreia reprezintă unul dintre cele mai interesante modele în tapiseria volumetrică din Republica Moldova. Operele Elenei Rotară reflectă o etapă de incontestabilă expresivitate stilistică, reflectând o etapă de incontestabilă strălucire în creația artistei [7, p.25]. Tapiseriile realizate în acești ani sunt dintre cele mai reușite opere și, bineînțeles, piese de excepție în tapiseria din Republica Moldova. Elaborează într-o viziune personală și astfel de artiști profesioniști în arta tapiseriei ca: Silvia Vranceanu, Valeriu și Anaid Kulieenko, Ludmila Goloseva, Olga Orihovskaia, Anatol Klimov, Valentina Bodrova și alții.

În anii 1985 - 1990 se afirmă un grup nu prea mare de artiști plastici din tânăra generație, printre care: Andrei Negură, Iurie Ciobanu, Ecaterina Ajder, Ludmila Șavcenco, Felicia Baltă-Savițchi, Vasile Grama, Ala Uvarova, Olimpiada Arbuș și alții, care reprezintă tradiția tapiseriei naționale plane și volumetrice, unii dintre ei exersând și influențe ale altor școli de tapiserie. Analizând arta tapiseriei profesionale, putem afirma că tapiseria contemporană este o ramură textilă polifuncțională, cu un diapazon larg de categorii, distinctă prin materialul și tehnicile de execuție. Astfel, tapiseria în cadrul artei contemporane include întregul arsenal al tehnicilor inventate de către forța creatoare, pe parcursul timpului modificate cu ajutorul unui grad sporit de inventivitate și fantezie, care de altfel definește folosirea materialelor tradiționale într-un mod netradițional precum și celor netradiționale în tehnica tradițională și invers [5, p.20-25]. În afara folosirii tehnicilor variate, materialelor și ustensilelor necesare tapiseriei, concepția autorului este materializată și prin intermediul organizării spațiului compozițional al tapiseriei volumetrice, care, orientată după principii clasice, include aplicarea unei largi game de mijloace plastice și artistice transpunându-se în material, ca supuse unui complex proces de transformare și activizare plastică [2, p.129]. Astfel, forma, imaginea este reprezentată fiind definite înseși legitățile naturii, ea apare sub un aspect proporționat, echilibrat, ritmic, dinamic, armonizat etc. Procesul dat fiind, dirijat de folosirea metodelor de transformare plastică conținutului suprafeței compoziționale plane, precum și armonizarea caracterului formelor cu cel al coloritului, gamei definește astfel specificul tapiseriei contemporane.

Bibliografie

1. Dumitrescu, Carmen, Tapiseria contemporană românească. Studii și cercetări de istoria artei, Editura Academiei Republicii Socialiste Romane.
2. Daghi, L., Bazele artei decorative, Lumina, Chișinău, 1988, p.29.
3. Dicționarul explicativ al limbii române, București, Ediția a II-a, 1998.
4. Dobirna, Sofia, Tradițiile și inovațiile în arta decorativă, Nistru, 1980.
5. Efrimov, E., Despre arta și pictură, Chișinău, 1991.
6. Grozdea, Mircea, Tapiseria contemporană românească, Editura Meridian, 1982, p. 5
7. Livșiț, M. I., Decorativno-pricladnoe iscusstvo Moldavii, Chișinău, Știința, 1980.
8. Simac, Ana, Tapiseria contemporană din Republica Moldova, Știința, 2001, p. 7.